

N:o 18.

Ank. till Riksd. kansli den 14 juni 1887, kl. 2 e. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckta motioner om ändringar i förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871.

Till lagutskottet hafva af vederbörande kammare hänvisats fyra särskilda motioner, hvilka äsyfta ändringar i förordningen om fattigvården den 9 juni 1871. En af dessa motioner, afgifven inom Första Kammaren, n:o 17, af herr F. T. Borg har utskottet behandlat i sammanhang med ett annat af samme motionär väckt förslag (se lagutskottets utlåtande n:o 16); och får lagutskottet nu afgifva utlåtande öfver de öfriga af ofvan omförmälda motioner, hvilka hafva afgifvits, en inom Första Kammaren, n:o 15, af herr *P. M. Söderberg* samt två inom Andra Kammaren, n:o 45 af herr vice talmannen *Sven Nilsson* och n:o 91 af herr *P. Pehrsson* i Törneryd.

Under åberopande af förut i samma ämne afgifna motioner (1886: n:o 26 och 1887 A: n:o 29) föreslår herr *Söderberg*, att Riksdagen ville för sin del besluta, »att — med bibehållande af nuvarande stadgande om oäkta barns hemortsrätt samt föräldrarnes skyldighet att sådant barn försörja och uppfostra — för den händelse föräldrarne genom medlöshet, dödsfall eller annan anledning ej kunna fullgöra denna skyl-

Bih. till Riksd. Prot. 1887. B. 7 Saml. 9 Häft.

dighet, det då, ifall föräldrarne tillhöra olika fattigvårdssamhällen, skall åligga det fattigvårdssamhälle, der den till faderskapet lagligen vunne har sin hemorts- och försörjningsrätt, att årligen betala hälften af den försörjnings- och uppfostringskostnad för barnet i fråga, som drabbat det samhälle, der barnet har hemortsrätt.»

Till stöd för detta förslag, hvars genomförande uppenbarligen förutsätter ett tillägg till förordningen om fattigvården, har af motionären hufvudsakligen anförts, att enär nämnda förordning innehölle bestämmelse derom, att båda föräldrarne, fader lika väl som moder, äro skyldige att i mån af förmåga bidra till försörjning af sina barn, vare sig dessa äro äkta eller oäkta, syntes deraf också böra följa, att, då föräldrarne bruste i denna sin lagstadgade skyldighet, och kostnaden för barnets eller barnens försörjning alltså öfvertoges af fattigvårdssamhälle, denna kostnad, för den händelse föräldrarne hade hemortsrätt i olika kommuner, icke skäligen borde ensamt drabba en af dessa kommuner, vare sig den, hvarest fadern, eller den, der modern hade hemortsrätt, utan båda dessa kommuner gemensamt. Så vore emellertid icke förhållandet i fråga om oäkta barn, der denna underhållsskyldighet, då föräldrarne saknade tillgång, uteslutande drabbade den kommun, der modern hade hemortsrätt. Denna bestämmelse medförde ock för åtskilliga kommuner, belägna i närheten af sådana samhällen, der ogifte arbetare i större mängd vistades, högst betydliga utgifter, hvilka skäligen och lämpligen borde delas af de kommuner, der fäderna till barnen vistades och hade hemortsrätt.

I anledning af motionärens vid 1886 års riksdag framlagda förslag yttrade laguskottet (i utlåtande n:o 50):

»Det kan icke förnekas, att den i fattigvårdsförordningen meddelade bestämmelse om oäkta barns hemortsrätt kan under de af motionären påpekade förhållanden blifva för en kommun synnerligen betungande, och det kunde väl synas billigt, att det fattigvårdssamhälle, inom hvilket barnets fader eger hemortsrätt, finge deltaga i kostnaden för barnets underhåll. I regeln torde dock den olikhet i kommunernas fattigvårdsutgifter, som i följd af denna bestämmelse kan uppstå, af de faktiska förhållandena utjemnas, så att de fall, der en verklig obillighet kvarstår, endast blifva sällsynta undantagsfall.

I frågor af sådan beskaffenhet som den förevarande måste man

emellertid taga hänsyn ej blott till rättvisa och billighet, utan ock till hvad som är lämpligt och praktiskt utförbart. I vår gällande fattigvårdslagstiftning är såsom grundsats antaget, att en hvar i fattigvårdshänseende eger hemorts rätt inom endast ett fattigvårdssamhälle, som det alltså åligger att ensamt lemna honom den fattigvård, hvaraf behof kan uppstå. Denna af praktiska skäl antagna grundsats torde icke böra sönderbrytas för sådana undantagsfall, som de af motionären framhållna.

Utskottet föreställer sig äfven att motionärens förslag, upphöjdt till lag, skulle medföra åtskilliga betänkliga följder. Så snart ett oäkta barn föddes, och anledning yppades, att detsamma kunde komma att falla fattigvården till last, skulle det fattigvårdssamhälle, som dess försörjning i sådant fall skulle åligga, låta sig angeläget vara att framskaffa en person från ett annat fattigvårdssamhälle, som kunde antagas för barnets fader, och det vore dervid af ringa vigt, om denne egde förmåga att bidra till barnets underhåll, då det i motsatt fall skulle åligga det samhälle han tillhörde att utgifva sådant bidrag.»

Hvad utskottet sålunda anförde torde fortfarande ega giltighet, och vill utskottet derjemte erinra om de tvister, som möjligen skulle blifva en följd af faderns flyttningar från en kommun till en annan.

Utskottet får följaktligen hemställa,

- 1) att herr Söderbergs förevarande motion icke måtte bifallas.

I den af herr *Sven Nilsson* afgifna motionen föreslås, att genom ett tillägg till fattigvårdsförordningen skulle stadgas, att en hvar, som i följd af eget erkännande, eller på grund af domstols lagakraftvunna utslag som fader förpligtas att utgifva bidrag till oäkta barns uppfostran, skall underkastas samma skyldigheter gent emot fattigvårdssamhället, som åligga föräldrar till äkta barn.

Såsom skäl för detta förslag, hvilket motionären vid två föregående tillfällen framlagt till Riksdagens pröfning (1886: motion n:o 135 och 1887 A: motion n:o 90) har han hufvudsakligen anført, att, ehuru den, hvilken utom äktenskapet blifvit fader till ett barn, borde gent emot detta barn ega samma försörjningspligt som den, hvilken åläge fader till äkta barn, och följaktligen vara underkastad fattigvårdsförordningens

bestämmelser om ansvar för underlåtenhet i detta afseende, nämnda förordning dock icke blifvit så tolkad; och åberopade motionären till stöd för sistnämnda uppgift ett den 7 december 1885 af Kongl. Maj:t i högsta domstolen meddeladt utslag.

I § 3 af förordningen angående fattigvården den 9 Juni 1871 stadgas:

»En hvar, som är arbetsför, skall utan fattigvårdssamhälles betungande försörja sig sjelf och sina minderåriga barn, så ock arbetsför man sin hustru; åliggande i öfrigt föräldrar och barn att i mån af behof, å ena, och förmåga å andra sidan, hvarandra försörja.»

samt i § 35 mom. 1 och 2 af samma förordning:

»1. Fattigvårdsstyrelse tillkommer målsmans- och husbonderätt öfver den, som af fattigvårdssamhället åtnjuter full försörjning, hvilken ej blott tillfällig är, samt husbonderätt ej mindre öfver en hvar, som för sig åtnjuter annan fattigvård, än ock öfver den, hvars minderåriga barn eller hvars hustru enligt 1 § åtnjuter full försörjning, som ej är tillfällig; gällande den målsmans- och husbonderätt, så länge fattigvården fortfar.

2. Om någon genom lätja eller liknöjdhet ådrager sitt minderåriga barn eller sin hustru sådan nöd, att fattigvård måst enligt 1 § någon af dem lemnas, skall han, äfven om fattigvården är tillfällig, stå under fattigvårdsstyrelsens husbondevälde, till dess den kostnad, fattigvårdssamhället tillskyndats, blifvit godtgjord. Till enahanda påföljd är den förfallen, hvars minderåriga barn, enligt hvad här nedan sägs, för betlande anhålles och på fattigvårdssamhälles bekostnad hemsändes.»

Utskottet anser för sin del otvifvelaktigt, att de bestämmelser, som i de båda anförda paragraferna meddelas, ega tillämpning äfven på föräldrar till oäkta barn. I det fall, som afses i det af motionären åberopade utslag, hade en person blifvit af domstol förklarad vara, genom bristande åt förelagd edgång, lagligen öfvertygad att hafva med en namngifven qvinna haft köttslig beblandelse å sådan tid, att han kunde vara fader till hennes å uppgifven dag födda två barn, hvarför honom ålagts att till qvinnan årligen utgifva bidrag till barnens uppfostran; och hade Kongl. Maj:ts befallningshafvande funnit denna omständighet icke kunna läggas till grund för tillämpning å personen i

fråga af bestämmelserna i 35 § af fattigvårdsförordningen. Detta af Kongl. Maj:t gillade utslag grundar sig uppenbarligen derpå, att domstolen ej förklarar personen vara eller böra anses för barnens fader, utan endast, af anfördt skäl, förpligtat honom att utgifva bidrag till deras uppfostran.

Att på den omständighet, att den högsta dömande myndigheten sålunda på grund af ett i underrättens utslag användt uttryckssätt uti ett särskildt fall funnit ifrågavarande bestämmelser icke vara tillämpliga, grunda en lagstiftningsåtgärd i den af motionären åsyftade riktning, torde icke vara lämpligt, helst mot riktigheten af högsta domstolens uppfattning äfven af det anförda fallet synes kunna erinras, att för barnuppfostringsbidragets åläggande måste förutsättas att personen i fråga var fader till barnet, äfven om sådant icke af domstolen uttryckligen angifvits.

På ofvan anförda skäl får utskottet hemställa,

2) att icke heller herr Sven Nilssons motion må till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

I § 31 mom. 2 af gällande fattigvårdsförordning stadgas:

»Har någon oafbrutet under längre tid, dock minst fem år, vistats utom fattigvårdssamhälle, hvarest han har hemortsrätt, och samhället måst vidkännas kostnad till följd af fattigvård, hemsändning eller begrafning, som erfordrats för honom sjelf eller för hans minderåriga barn eller hustru, de der jemväl under nämnda tid utom samhället oafbrutet vistats; må samhället, om det är af fattigvård synnerligen betungadt, kunna erhålla understöd af staten, i den mån för sådant ändamål anslagna medel lemna tillgång och Kongl. Maj:t pröfvar skäligt.»

Till detta stadgande föreslår herr *P. Pehrson* i Törneryd uti sin ofvan omförmälda motion följande tillägg: »dock vare samhälle, som fått vidkännas kostnad för sådan nödstäld person, hvilken oafbrutet minst tre år vistats utomlands, berättigadt till sådan ersättning af statsmedel, som här ofvan sägs.»

Förslaget motiveras af motionären uti en af honom den 28 sistlidne januari afgifven motion, n:o 157, hvilken icke hann att före Riksdagens upplösning slutbehandlas, på följande sätt:

»Vid flera föregående riksdagar har fråga varit väckt om utverkande på diplomatisk väg af hemorts rätt i Danmark och Tyskland åt svenska undersåtar, hvilka under en viss längre tid oförvitligen försörjt sig sjelfve. Med allt erkännande af det välmenta syftemålet med dylika förslag hafva de likväl icke lyckats tillvinna sig Riksdagens bifall. Man har dervid uttryckligen framhållit, att utvandrares återkomst till hemorten i mer eller mindre utblottadt tillstånd ej skulle kunna förhindras genom de i ofvan berörda syfte föreslagna åtgärder, utan att andra anordningar dertill vore erforderliga. Man har ock velat framhålla, att den strängare kontroll å värfningen af tjenstefolk till Danmark och Tyskland, som ansetts blifva en följd af den härom utfärdade kongl. förordningen af 28 november 1884, skulle medföra en gagnelig verkan.

Emellertid fortgår oupphörligt det förut öfverklagade förhållandet, att utvandrare, efter en längre tids frånvaro återsändas till hemorterna oftast i det mest eländiga tillstånd, och vederbörande kommuner blifva slutligen de, som få vidkännas en känbar tillökning i sin förut vanligen mycket betungande fattigvård. Visserligen gifves det, enligt gällande fattigvårdsförordning, utväg för kommun eller fattigvårdssamhälle att af allmänna medel undfå understöd eller ersättning för den ökade fattigvårdstunga, som af en dylik återinvandring kan blifva en följd; men det vill förefalla mig, som de nu gällande bestämmelserna i detta hänseende icke äro tillfyllestgörande. Enligt fattigvårdsförordningens 29 § erhåller nemligen fattigvårdssamhälle godtgörelse af staten för fattigvård, som tilldelats någon, hvars hemorts rätt ej kunnat utrönas, eller som icke är svensk medborgare, och enligt 31 § må samhälle, om det är af fattigvård synnerligen betungadt, kunna erhålla understöd af staten, i den mån för sådant ändamål anslagna medel lemna tillgång och Kongl. Maj:t pröfvar skäligt, för sådan nödstäld person, som under minst fem år vistats utom det fattigvårdssamhälle, hvarest han har hemorts rätt. Då nu en från Danmark eller Tyskland efter längre tids frånvaro återkommen utvandrare vanligen anses fortfarande innehafva hemorts rätt inom den kommun, derifrån han utvandrat, blir också följden den, att kommunen endast under vissa förutsättningar för en dylik fattigvårdstunga kan påräkna ersättning af statsmedel. Hade den åter invandrade genom sin frånvaro förlorat sin svenska medborgarerätt, vore kommunen enligt 29 § fullt berättigad att undfå godtgörelse af staten för den fattigvård, som lemnades honom, men så, som förhållandet nu ställer sig, kan denna godtgörelse icke erhållas med mindre kommunen är af fattigvård synnerligen betungad. Af denna anledning

vill det synas mig, som både billighet och rättvisa talade därför, att den, som under en längre tid, exempelvis minst tre år, oafbrutet vistats utom landet i fattigvårdshänseende borde anses såsom *icke* varande svensk medborgare, och den för honom erforderliga fattigvård under alla förhållanden bör bekostas af staten, äfven om kommunen nödgas draga försorg om verkställigheten.»

De förhållanden, som af motionären sålunda påpekats, medföra verkligen för vissa kommuner, synnerligen i de södra delarne af riket, en betydande ökning i utgifterna för fattigvården. Ett synnerligen vanligt fall är, att en qvinna, som utvandrat till något af de södra grannlanden, derifrån återkommer, åtföljd af ett eller flera i det främmande landet framfödda barn, hvilka på grund stadgandet i § 24 mom. 3 af fattigvårdsförordningen ega samma hemortsrätt, som modren, och att såväl moder som barn falla fattigvården till last.

Då det icke lärer vara sannolikt, att svenska staten skulle kunna genom underhandlingar med grannrikerna tillvägabringa öfverenskomelser, att en svensk, som visst antal år uppehållit sig i det främmande landet och der oförvitligen försörjt sig, kunde erhålla hemortsrätt i sistnämnda land, synes det ock vara af billighetsskäl påkalladt, att staten här träder emellan för att skydda kommunerna mot en alltför betungande fattigvård.

Att i den utsträckning, som i motionen föreslagits, förpligta staten att i fall af ifrågavarande beskaffenhet gifva vederbörande fattigvårdssamhälle understöd, synes emellertid ej lämpligt eller, om erforderliga medel ej anslagits, ens möjligt. Utskottet har därför ansett bättre att i anförda moment endast göra den ändring, att der personen under fem år oafbrutet vistats utom riket, sådant understöd må, i den mån för ändamålet anslagna medel lemna tillgång och Kongl. Maj:t profvar skäligt, utgå, utan att det behöfver styrkas, att fattigvårdssamhället är af fattigvård synnerligen betungadt; och får utskottet följaktligen hemställa,

3) att Riksdagen ville, i anledning af herr P. Pehrsons motion, för sin del antaga följande

Förordning

angående ändrad lydelse af § 31 mom. 2 i förordningen om fattigvården den 9 juni 1871.

Härigenom förordnas, att § 31 mom. 2 af förordningen om fattigvården den 9 juni 1871 skall erhålla följande ändrade lydelse:

Har någon oafbrutet under minst fem år vistats utom fattigvårdssamhälle, hvarest han har hemortsrätt, och har samhället måst vidkännas kostnad till följd af fattigvård, hemsändning eller begrafning, som erfordrats för honom sjelf eller för hans minderåriga barn eller hustru, de der jemväl under nämnda tid utom samhället oafbrutet vistats; må samhället, så framt det är af fattigvård synnerligen betungadt eller ock den eller de personer, hvilka, enligt hvad ofvan sägs, varit borta från samhället, under samma tid oafbrutet vistats utom riket, kunna erhålla understöd af staten, i den mån för sådant ändamål anslagna medel lemna tillgång och Kongl. Maj:t profvar skäligt.

Stockholm den 14 juni 1887.

På lagutskottets vägnar:

AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer:

af herr *Bergström*: mot utskottets hemställan i punkten 3); samt af herr *G. H. Stråle*, som med biträdande af utskottets hemställan i punkterna 1) och 2) ansett att utskottet med anledning af herr *P. Pehrsons* i Törneryd motion bort tillstyrka Riksdagen aflåtande af skrifvelse till Konungen, med begäran att Kongl. Maj:t täcktes låta utarbета

och för Riksdagen framlägga förslag till förändring i gällande fattigvårdsförfordning i det af denne motionär afsedda syfte.

Herrar *Fröberg* och *Bokström* hafva begärt få här antecknadt, att de icke deltagit i behandlingen inom utskottet, den förre af herr P. Pehrsons i Törneryd motion och den senare af herr Söderbergs motion.
